

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 8 ΙΟΥΛΙΟΥ 2002
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ :
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

Α'. ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιάννης Ρίτσος, Η Σονάτα του Σεληνόφωτος

(απόσπασμα)

- Τούτο το σπίτι δε με σηκώνει πια.
Δεν αντέχω να το σηκώνω στη ράχη μου.
Πρέπει πάντα να προσέχεις, να προσέχεις,
105 να στεριώνεις τον τοίχο με το μεγάλο μπουφέ
να στεριώνεις τον μπουφέ με το πανάρχαιο σκαλιστό
τραπέζι
να στεριώνεις το τραπέζι με τις καρέκλες
να στεριώνεις τις καρέκλες με τα χέρια σου
να βάζεις τον ώμο σου κάτω απ' το δοκάρι που
κρέμασε.
110 Και το πιάνο, σα μαύρο φέρετρο κλεισμένο. Δεν τολμάς
να τ' ανοίξεις.
Όλο να προσέχεις, να προσέχεις, μην πέσουν, μην
πέσεις. Δεν αντέχω.
Άφησέ με νάρθω μαζί σου.
.....
Εδώ, όσο σιγά κι αν περπατήσω μες στην άχνα της
βραδιάς,
120 είτε με τις παντούφλες, είτε ξυπόλυτη,
κάτι θα τρίξει, — ένα τζάμι ραγίζει ή κάποιος
καθρέφτης,
κάποια βήματα ακούγονται, — δεν είναι δικά μου.
Έξω, στο δρόμο μπορεί να μην ακούγονται τούτα τα
βήματα, —
η μεταμέλεια, λένε, φοράει ξυλοπάπουτσα, —

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

- 125 κι αν κάνεις να κοιτάξεις σ' αυτόν ή στον άλλον
καθρέφτη,
πίσω απ' τη σκόνη και τις ραγισματιές,
διακρίνεις πιο θαμπό και πιο τεμαχισμένο το πρόσωπό
σου,
το πρόσωπό σου που άλλο δε ζήτησες στη ζωή παρά να
το κρατήσεις
καθάριο κι αδιαίρετο.
-
- 135 Φορές-φορές, την ώρα που βραδιάζει, έχω την αίσθηση
πως έξω απ' τα παράθυρα περνάει ο αρκουδιάρης με τη
γριά βαρειά του αρκούδα
με το μαλλί της όλο αγκάθια και τριβόλια
σηκώνοντας σκόνη στο συνοικιακό δρόμο
ένα ερημικό σύννεφο σκόνη που θυμιάζει το σούρουπο
- 140 και τα παιδιά έχουν γυρίσει σπίτια τους για το δείπνο
και δεν τ' αφήνουν πια να βγουν έξω
μ' όλο που πίσω απ' τους τοίχους μαντεύουν το
περπάτημα της γριάς αρκούδας —
κ' η αρκούδα κουρασμένη πορεύεται μες στη σοφία της
μοναξιάς της,
μην ξέροντας για πού και γιατί —
έχει βαρύνει, δεν μπορεί πια να χορεύει στα πισινά της
πόδια
δεν μπορεί να φοράει τη δαντελένια σκουφίτσα της να
διασκεδάζει τα
παιδιά, τους αργόσχολους, τους απαιτητικούς,
- 145 και το μόνο που θέλει είναι να πλαγιάσει στο χώμα
αφήνοντας να την πατάνε στην κοιλιά, παίζοντας έτσι
το τελευταίο παιχνίδι της,
δείχνοντας την τρομερή της δύναμη για παραίτηση,
την ανυπακοή της στα συμφέροντα των άλλων, στους
κρίκους των
χειλιών της, στην ανάγκη των δοντιών της,
την ανυπακοή της στον πόνο και στη ζωή

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

- 150 με τη σίγουρη συμμαχία του θανάτου — έστω κ' ενός
αργού θανάτου —
την τελική της ανυπακοή στο θάνατο με τη συνέχεια
και τη γνώση
της ζωής
που ανηφοράει με γνώση και με πράξη πάνω απ' τη
σκληριά της.
Μα ποιος μπορεί να παίξει ως το τέλος αυτό το
παιχνίδι;
Κ' η αρκούδα σηκώνεται πάλι και πορεύεται
- 155 υπακούοντας στο λουρί της, στους κρίκους της, στα
δόντια της,
χαμογελώντας με τα σκισμένα χείλη της στις
πενταροδεκάρες που της
ρίχνουνε τα ωραία κι ανυποψίαστα παιδιά
(ωραία ακριβώς γιατί είναι ανυποψίαστα)
και λέγοντας ευχαριστώ. Γιατί οι αρκούδες που
γεράσανε
το μόνο που έμαθαν να λένε είναι: ευχαριστώ,
ευχαριστώ.
- 160 Άφησέ με νάρθω μαζί σου.
Τούτο το σπίτι με πνίγει. Μάλιστα η κουζίνα
είναι σαν το βυθό της θάλασσας. Τα μπρίκια
κρεμασμένα γυαλίζουν
σα στρογγυλά, μεγάλα μάτια απίθανων ψαριών,
τα πιάτα σαλεύουν αργά σαν τις μέδουσες,
- 165 φύκια κι όστρακα πιάνονται στα μαλλιά μου — δεν
μπορώ να τα ξεκολλήσω ύστερα,
δεν μπορώ ν' ανέβω πάλι στην επιφάνεια —
ο δίσκος μού πέφτει απ' τα χέρια άηχος, — σωριάζομαι —
και βλέπω τις φυσαλίδες απ' την ανάσα μου ν'
ανεβαίνουν, ν' ανεβαίνουν
και προσπαθώ να διασκεδάσω κοιτάζοντάς τες
- 170 κι αναρωτιέμαι τι θα λείι αν κάποιος βρίσκεται από
πάνω και βλέπει
αυτές τις φυσαλίδες,

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

τάχα πως πνίγεται κάποιος ή πως ένας δύτες ανιχνεύει τους βυθούς;

Β'. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πώς εκφράζεται η διαλεκτική της "υποκριτικής" του Γ. Ρίτσου στο ποίημα "Σονάτα του Σεληνόφωτος";
Μονάδες 15
2. Να εντοπίσετε τέσσερα εκφραστικά μέσα στους στίχους 102-112, 119-128 και να αναφερθείτε στη λειτουργικότητά τους.
Μονάδες 20
3. Πώς λειτουργεί το σύμβολο του καθρέφτη στους στίχους 121-128;
Μονάδες 20
4. Να σχολιάσετε σε δύο παραγράφους το περιεχόμενο των στίχων 153-159.
Μονάδες 25
5. Να συγκρίνετε το απόσπασμα από τη "Σονάτα του Σεληνόφωτος" του Γ. Ρίτσου (στ. 102-112, 119-128, 161-172), με το ποίημα της Ελ. Βακαλό "Το σπίτι II" ως προς το πρόβλημα της μοναξιάς και του φόβου.

Ελένη Βακαλό, Το σπίτι II

Στο σπίτι μέσα είχε κάτι πράγματα που δεν τα άγγιζα ποτέ.

Ήταν μια λίμνη που έπρεπε να κάνω τον κύκλο της για να περάσω απ' την άλλη μεριά. Σαν έσκυβα θα με τραβούσε στο βυθό.

Ο άγγελος είπε

Να μη κοιτάξετε την πόλη της Σιών.

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Τότε άρχισα να τραγουδώ δυνατά για να μη φοβάμαι όταν έμενα μόνη μου και να μην τύχει και ραγίσει το φράγμα πουθενά.

Όλη τη μέρα μάζευα τα ψάρια που πηδούσαν απ' το νερό τα έδενα σε μικρές αρμαθιές, και τα κρεμούσα στον τοίχο προσεχτικά γιατί έπρεπε να φυλάξω το σπίτι μας απ' το κακό.

Το βράδυ όταν γυρνούσαν οι άλλοι δεν έλεγα τίποτα γιατί τότε πια δεν ανεβαίνουνε τα νερά. Μου άρεσε μάλιστα να τους κοιτάω που ήταν ήσυχοι και δεν ήξεραν. Μόνο ο άντρας μου με κοίταζε καμιά φορά.

Μονάδες 20